

Göblyös Péter

Farkas Ilonka (1914–1999)

2014-ben volt a lírai szoprán operaénekesnő, *Göblyös Péter ny. radiológus főorvos (Budapest), a Mátyás templom hosszú évtizedeken át egyetemi magántanár.* csodált szoprán szólistája, Farkas Ilonka születésének 100. és halálának 15. évfordulója.

1914. április 4-én Budapesten született, polgári családból. Iskoláit Budapesten, az Angolkisasszonyoknál végezte, ahol —édesapja kívánságára— tanítónői oklevelet is szerzett. Ezután, 1934-ben kezdte meg tanulmányait a Zeneakadémia ének-, majd operatanszakán, ahol Maleczky Bianka növendéke volt. Diplomáját operaénekesi szakon 1939-ben nyerte. A Zeneakadémia növendékhangversenyein dalok és áriák előadásával többször is fellépett, 1936-tól már ezeken is az „Ilonka” művésznevet használta. Az Operaház azonnal szerződtette, első szerepe Puccini Bohéméletének Mimije volt Failoni vezényletével, és ezzel olyan sikert aratott, hogy még abban az évben ezt a szerepet a párizsi Nagyoperában is elénekelhette.

Rövidesen a magyar zenei közélet kimagasló személyisége lett. Gyakran szerepelt az Operaházban, a Városi (ma Erkel) Színházban, a Rádióban (rendszerint egyenes adásban), a Zeneakadémián, a Vigadóban, a Hubay palotában, a Károlyi-kertben is. Számos más magyarországi helységben is fellépett.

Külföldi vendégszereplései: Bécs, Genf, Krakkó, Lancaster, Párizs, Varsó, a balti államok. Állandó szerződést sehonnan sem fogadott el.

Az Operaházban nagy sikerrel szerepelt Beethoven Fidelio (Marcellina), Bizet Carmen (Micaela), Debussy A tékozló fiú (Anyja), Gounod Faust (Margit), Mozart A színigazgató (Madame Herz), Pergolesi Az úrhatnám szolgája, Puccini Bohémélet, Turandot (Liu), Verdi Don Carlos (Erzsébet), Traviata című operáiban és Kodály Székelyfőnökjében (Leány).

Hangversenyénekesnőként Bach Karácsonyi oratóriumában, János passiójában, Beethoven IX. szimfóniájában és Missa solemnisében, Händel Messiás, Haydn Teremtés, Krisztus hét szava oratóriumában, Kodály Budavári Te Deumában, Missa Brevisében, Liszt Esztergomi miséjében, Koronázási miséjében, 23. és 137. zsoltárában, Mozart Requiemjében, Saint-Saens Karácsonyi oratóriumában aratott sikert.

Dalénekesnőként főleg Brahms, Kodály, Mendelssohn, Mozart, Schubert, Schumann, Richard Strauss dalainak előadásával vált ki, legkedvesebb dala Mozarttól Az ibolya volt. Hangversenyein koloratúr-bravúráriákat is műsorra tűzött, sikerrel énekelte Bellini Normájából a Casta diva nagyáriát, Thomas

Mignon-jából a polonaise-t, Angliában Erkel Hunyadi László című operáját népszerűsítette a két nagyária: a La Grange-ária és Gara Mária cabalettájának előadásával. Muszorgszkij-dalt is műsoron tartott, szükség esetén operettrészeteket, népdalokat, magyar nótákat is szívesen énekelt. Ha jótékony célú szereplésre kérték fel, sohasem utasította vissza, ami nagyszámú fellépést eredményezett.

A leggyakrabban az alábbi karmesterekkel működött együtt: Bárdos Lajos, Blum Tamás, Dőry Dénes, Eördögh János, Erdélyi Miklós, Sergio Failoni, Ferencsik János, Forrai Miklós, Garaguly Károly, Kenessey Jenő, Otto Klemperer, Komor Vilmos, Kóródy András, Kósa Sándor, Laskó Emil, Lehár Ferenc, Lehel György, Pongrácz Zoltán, Rubányi Vilmos, Sugár Viktor, Tamás Alajos, Tardy László, Várhelyi Antal. Legkiválóbb zongora-, ill. orgonakísérői: Arató Pál, Dohnányi Ernő, Farkas Ferenc, Freymann Magda, Gergely Ferenc, Hajós Magda, Kistényi Melinda, Kósa György, Margittay Sándor, Peskó György, Vasady-Balogh Lajos, Virág Endre. Leghíresebb partnerei: Basilides Mária, Jussi Björling, Gyurkovics Mária, Joviczky József, Koréh Endre, Littasy György, Losonczy György, Maleczky Oszkár, Nagypál László, Németh Anna, Németh Mária, Palló Imre, Pataky Kálmán, Réti József, Rösler Endre, Sárdi János, Szabó Miklós, Székely Mihály, Tiszay Magda, Udvardy Tibor, Walter Rózsi.

A Mátyás templomban állandó partnerei voltak: Lengyel Erzs, Horváth László. Különösen Lengyel Erzsivel való együttműködésük jelentett élményt a hallgatóknak: mind hangban, mind stílusban, mind egyéniségben tökéletesen egymáshoz illettek.

A Mátyás templomban először 1941. május 18-án énekelt szólót Sztojanovits Jenő F-dúr miséjében, Várhelyi Antal vezényletével. Megjelenésével a Mátyás templom zenetörténetének új korszaka kezdődött. 33 éves Mátyás templomi pályafutása alatt a templom teljes repertoárjának szopránszólóit igen sokszor énekelt (Beethoven: C-dúr mise, Haydn: Harmónia-mise, Nelson-mise, Terézia-mise, Liszt: Esztergomi mise, Koronázási mise, Mozart: Koronázási mise, Spatzen-messe, Requiem, Nicolai: D-dúr mise, Schubert: B-dúr mise, G-dúr mise). Mindig különösen nagy hatást keltett a Honegger Dávid királya zárókara szopránszólójának és Hummel Hallelujájának előadásával.

1954-ben az Operaházból „osztályidegen” volta miatt elbocsátották, ezután csak vidéki zeneiskolákban, alapfokú énektanárnőként kapott állást, Ceglédre, Albertirsára járt tanítani. Csak Kodály közbenjárására sikerült Budapesten is zeneiskolai énektanárnői álláshoz jutnia, a IX. kerületi zeneiskolában.

A Mátyás templomhoz mindezek ellenére hűséges maradt, a legtöbbet szereplő szólisták közé tartozott, Bárdos Lajos, Várhelyi Antal, Kósa Sándor, Tardy László legelismertebb munkatársa lett. Hosszú ideig csak a Mátyás templomban volt lehetősége szereplésre. Bárdos Lajos zenetörténeti jelentőségű Beethoven Missa solemnis-sorozatának mind a 17 előadásán ő énekelt a szopránszólót. Bárdos Lajos hétvégenkénti vendégszerepléseinek is gyakori szereplője volt.

1974. június 23-án énekelt utoljára a Mátyás templomban, Mozart Koronázási miséjének szőlőjével búcsúzott az őt nagyon tisztelő zenésztársaitól és közönségtől. Visszavonulása után magánének-tanárnő lett. Különös érzéke volt a fáradt, elkopott hangok rendbe hozatalához. 20 évig tanított éneket a kántorképző-egyházkarnagyképzőben is. Több kórusnak volt állandó hangképzője, a többi között az Építők Kórusa (vezető: Pallós Béla, majd Petróczki Edit), a Szilágyi Erzsébet Nőiakar (vezető: Katanics Mária) tanáraként működött.

Őszinte, mély vallásossága elsősorban énekében tükröződött, de visszavonulása után a Kruspér utcai Szent Tádé-kápolnának volt állandó látogatója. Hitében, meggyőződésében rendíthetetlen volt, nem volt hajlandó megalkudni.

1999. augusztus 30-án hunyt el Budapesten.

Énekét sajnálatosan kevés hangfelvétel őrzi, de emléke mindazokban élénken él, akik hallották őt énekelni és akik személyesen ismerték. Aki csak egyszer is hallotta előadásában Mozart Koronázási miséjének Agnus Dei-szólóját, életre szóló élményben részesült. Szeretetre méltó egyénisége, szerény, kedves, segítőkész viselkedése, minden nehézséget legyőző szelíd derűje mély nyomokat hagyott mindenkiben, aki találkozhatott vele. Érdemtelenül mostoha sorsa, méltatlan mellőzöttsége miatt sohasem lázadozott, pedig, ha az operaszínpadon maradhatott volna, akár a „magyar Tebaldi” válhatott volna belőle.

Érthetetlen módon neve a zenei lexikonokban nem szerepel, ezért emlékének őrzése leghosszabb ideig ellátott és legszeretettebb munkahelye, a Mátyás templom megtisztelő feladata. Tanítványai nagy szeretettel emlékeznek rá, életének adatait egykori tanítványa, Hantos Andrea énekművész nő gyűjti fáradhatatlan szorgalommal. Az itt közölt adatok jelentős része is tőle származik.

A fentebbiek életrajzi adatainak eddig legteljesebb összefoglalása. Ezúton fejezem ki köszönetemet Hantos Andreának és Tardy Lászlónak, hogy személyes emlékeik közlésével a jelen megemlékezés elkészítéséhez hozzájárulni szívesek voltak. Minthogy Farkas Ilonkával magamnak is alkalmam volt találkozni, vele együtt működni, az adatok egy része a vele való beszélgetésekből származik.

Függelék: Farkas Ilonka szereplései a Zeneakadémia növendék-hangversenyein. (A Zeneakadémiai évkönyvek alapján)

1937. febr. 4. Brahms: Májusi éj; Húség; R. Strauss: Szerenád; febr. 22. Zilahy: Süt a nap (prózai jelenet); máj. 21. Liszt: XXIII. zsoltár (orgona- és hárfakísérettel); dec. 20. Puccini: Gianni Schicchi, Lauretta áriája; Puccini: Manon Lescaut, (Ékszer?)-ária; Liszt: Imádlak én.

1939. máj. 10. Weber: A bűvös vadász, kettős: Agáta; Puccini: Bohémélet, III. felv., részlet: Mimi; máj. 20. Puccini: Turandot, Liu áriája (melyik?); Pillangókisasszony, nagyária; jún. 5. Operaházi vizsgálóadás: Gounod: Faust III. felv., részlet, Margit; Massenet: Manon, III. felv., részlet, Manon; Verdi: Don Carlos, IV. felv., részlet, Erzsébet.

A kísérők neve (a Liszt-zsoltár kivételével) egyik alkalommal sincs feltüntetve. A Liszt-mű közreműködői viszont ma már érdektelenek.